

Een verkoopaffiche uit de 19de eeuw met een verhaal!

Jean MARQUEBREUCK

De hierbij weergegeven verkoopaffiche is niet alleen een merkwaardig document op zichzelf. Ook de inhoud is de moeite waard om er enige aandacht aan te schenken. De 'stookerye' waar het om gaat wordt verkocht namens *de familie Roman*, inwoners van de stad 'Aelst' ⁽¹⁾. Hebben de Romans van de ondertussen bekende Oudenaardse brouwerij bindingen met deze verkopers? Zat het stoken en brouwen hen toen reeds in het bloed? De omschrijving van de ligging van het goed dat verkocht wordt:

Een HUYS en ERVE met Stallinge, schoone Kelders &c gestaen en gelegen binnen de stad Geeraerdsberge (!), zynde eene wel – gekalante Stookerye, komende ten voorhoofde aan de Beggyne – straete, van d'eene zyde aen het Begghynhof, van d'andere zyde aen d'herberge den gulden Boom, en van agter aen de riviere den Dender.

Het te koop aangeboden is duidelijk te situeren. Je wandelde er binnen langs de vroegere Begijnenstraat, nu de Wegvoeringstraat ⁽²⁾. Als je met het aangezicht naar deze straat rechts over de muur keek dan zag je de devote

begijntjes mediteren, links van de 'Stookerye' bevond zich een herberg en achter het bedrijf stroomde de Dender.

De Begijnenstraat, een naam die verwijst naar de ruime omgeving, die bewoond werd door dames die zich uit het wereldlijke leven teruggetrokken hadden. Begijnen worden omschreven als "devote, in een gemeenschap verenigde maagden of weduwen die, vanouds, door de bijzondere aard van hun religieuze leven het midden houden tussen leken en kloosterlingen. Men noemde ze aanvankelijk 'religieuze vrouwen' in tegenstelling tot de eigenlijke nonnen. Zij stelden zich tevreden met twee geloften, die van gehoorzaamheid en die van kuisheid, en slechts voor zolang zij begijn wilden blijven.

Wat het Geraardsbergse begijnhof zelf betreft citeer ik wijlen dokter Jacques Verschaffel (†2004), meer bepaald uit diens bijdrage betreffende Sanderus ⁽³⁾. Op het zicht van Geraardsbergen wordt het "Beginagium" van Geraardsbergen aangehaald. De gemeenschap werd opgericht door Lambert Le Bègue, een Luiks priester. De oudst gekende

akte wat Geraardsbergen betreft dateert van 1247 maar het is niet uitgesloten dat ze zich reeds eerder in onze stad vestigden. Men kan aannemen dat het Begijnhof in Geraardsbergen er kwam op initiatief van Margareta van Constantinopel. Vandaar wellicht de naam "Senter Margrieten Begijnhof". Niettegenstaande de begijnen van vermeende ketterij beschuldigd werden bleven ze in Geraardsbergen steeds beschermd door Gwijde Van Dampierre, echtgenoot van Margareta. In 1414 richtten de begijnen een verzoek tot het schepencollege van de stad Geraardsbergen voor het bekomen van een statuut. Dit verzoek werd ingewilligd op 12 december 1414. In de 18^e eeuw telde de gemeenschap 40 begijnen. Het Begijnhof zelf werd opgeheven op 1 september 1796 en definitief gesloten op 16 januari 1798. De commissie van Godshuizen werd eigenaar van de bezittingen maar na het concordaat tussen Napoleon en de toenmalige Paus kwamen er 16 begijnen terug. In 1843 bleef er nog een begijntje over zodat in 1846 de site in feite verlaten werd. De commissie van Godshuizen verkocht het goed in 1865 aan de stad voor het bedrag van 63.000

⁽¹⁾ Zie ook J. DE RO, *De dorst van Geraard. De dranknijverheid in Geraardsbergen en deelgemeenten in historisch perspectief*. Geraardsbergen, 2005, 176-177.

⁽²⁾ Zie ook J. DE RO, *De Wegvoeringstraat. Een straatnaam als herdenking van een oorlogsdrama in 1916 te Geraardsbergen* op p. 32 in dit nummer.

⁽³⁾ J. VERSCHAFFEL, *Een zicht op Geraardsberge...Sanderus*, in *Gerardimontium* 207 en 208 (2004).

HUYS EN ERVE,
WEZENDE EENE STOOKERYE,
TE KOOP

Binnen de Stad Geeraerdsbergen.

VAn wegens Mevrouw de Weduwe van Mynheer *Jean François Roman* en haere meerder-jaerige Kinderen, inzetene der stad Aelst, word 'er uyt 'er hand te koop geprezenteert:

Een HUYS en ERVE met Stallinge, schoone Kelders &c. gestaen en gelegen binnen de stad Geeraerdsberge, 'zynde 'eene wel-gekalante Stoókerye, komende ten voorhoofde aen de Beggyne-straete, van d' een zyde aen het Beggyn-hof, van d' ander zyde aen d' herberge den gulden Boom, en van agter aen de riviere den Dender.

Deés HUYS en ERVE is op eene alderschoonste gelegentheid tot het bedryven van allerhande stylen en koopmanschappen, bezonderlyk tot het maeken Brouwerye; ('t welk het van ouds tyde geweest is,) Zeep-ziederye, Zout-ziederye, Magazynen van goederen; tot welkers ontfangen en verzenden de riviere den Dender veel gemak en voordeel geéft.

Den Kooper, die zoude willen het stoóken continuéeren, zal vermogen alle de catheylen en toebehoorten van de Stoókerye over-te-nemen liggende waerde.

Den Kooper zal voorders alle gemak hebben tot het betaelen zyn 'er koopsomme.

De gone genegen zyn om het gemelde HUYS en ERVE te koopen, konnen hun adresséren tot Geeraerdsberge by Sr. *Frans Rens* in de Penitente-straete, die hun van de voordeelige conditien zal onderrigten.

ELK ZEGT VOORDS.

frank. Volgens erenotaris J.L. Rens ging het om een onteigening in het kader van de toen heersende "schoolstrijd" tussen liberalen en katholieken. De kerken en de omliggende panden werden gesloopt in 1880 en vervangen door het scholencomplex aan de Kaai. Men kan aannemen dat een deel van de inboedel overgebracht werd naar de kerk van het Hospitaal".

Uit een andere, op internet geraadpleegde bron blijkt dat het Geraardsbergse Begijnhof gedateerd wordt in 1245 en alleen de Godshuizen van Leuven (vóór 1232), Oud Sint Elisabeth Begijnhof Gent (1234), Antwerpen (1234), Ieper (1240), Begijnhof O-L-V-Ter Hooie, Gent (1240), Zoutleeuw (1240) en Brugge (1242) eerder opgericht werden.

D'herberge den gulden Boom

Uit de in 1976 verschenen publicatie van Pater Marcel J. Van Kerckhoven met name *Uithangborden en opschriften te Geraardsbergen*, blijkt het volgende: De herberg wordt gesitueerd in de Begijnestrategie.

In 1789 verklaarde den gezegden bailliu dat hij "een bende volkx na den ure (na het slaan van de avondklok moesten alle herbergen gesloten zijn) hadde gettrapeerd in de herberge den Gulden Boom en ook in den herberg den Oyvaert". Goud geeft standing, vandaar de naam *Gulden Boom*, en trekt de aandacht. In 1789 was een zekere Jacobus Pevenage er de baas. Die werd in 1806 deken van de zakdragers. Vóór de herberg maakte de belleman de besluiten van de gemeenteraad bekend.

Marleen Franq echter verwijst voor wat de naam van de herberg betreft in haar proefschrift van 1979, *Toponymie van Geraardsbergen*

tot 1600 naar een van de zegels van de stad Geraardsbergen, meer bepaald naar een zegel dat een beboste berg voorstelt met het kruis in top en aan beide zijden een boom.

De Dender

Wordt reeds omschreven als een belangrijke verkeersader door de stad voor het "ontvangen en verzenden" van goederen.

"Catheulen"

Synoniem voor het dialectwoord "aloam" ; alle gerief dat ter plaatse gebruikt werd voor de exploitatie van de stokerij.

"Eventuele kopers werden verzocht om zicht te adresseren tot Sr. Frans Rens in de Penitente - straete..."

François (Fransiscus-Emericus-Emilius-Ghislenus) Rens was een van de zonen van Louis Ghislain Rens, de eerste notaris van de familie wiens stamboom te boek gesteld werd door J.L. Rens in 1971. Op 10 januari 1860 vestigde Louis Ghislain zich in de Penitentenstraat. Hij verwierf op 14 mei 1866 het goed dat paalde aan de Wijngaardstraat en de Gaffelstraat waar zich nog steeds de familieresidentie en het notariaat bevinden. Frans Rens zelf, zoon van Louis Ghislain, haalde het diploma van kandidaat - notaris met de grootste onderscheiding op 24 november 1885. Hij volgde zijn vader op als notaris vanaf 24 juni 1890. Aangezien de naam Frans Rens op de verkoopaffiche niet voorafgegaan wordt van de ambtelijke titel notaris maar wel door Sr. (Sieur) kan men van het standpunt uitgaan dat ze van vóór 1890 dateert, dat hij dus als kandidaat - notaris werkte bij zijn vader en inlichtingen kon geven

betreffende de verkoop.

Voor de rest is het enige dat mij nog opvalt een van de stempels die op de affiche voorkomt. Op bedoelde stempel komt de naam *Département de l'Escaut* voor. Dit departement werd gedurende het Franse bewind opgericht op 1 oktober 1795 en opgeheven in 1814. Aan de hand van de hiervoor aangehaalde gegevens i.v.m. de familie Rens is het dus momenteel eerder onduidelijk uit welke periode de affiche exact dateert.

Met dank aan erenotaris Jean Louis Rens voor de gewaardeerde medewerking.